

آموزش و پرورش دانش آموزان با نیازهای ویژه

تألیف:

پیتر وستوود

ترجمه:

دکتر قربان مستی علمدارلو (استادیار دانشگاه شیراز)

ستاره شجاعی

ویراستار:

دکتر حمید علیزاده (دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی)

انتشارات آوای نور

تهران-۱۳۹۱

سرشناسه: وست وود پیتر اس.، ۱۹۳۶ - م. Westwood, Peter S.

عنوان و نام بدیدآور: آموزش و پرورش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه/ تالیف پیتر

وستوود؛ ترجمه قربان همتی علمدارلو، ستاره شجاعی؛ ویراستار حمید علیزاده

تهران: آوای نور، ۱۳۹۰. مشخصات ظاهری: ۲۲۴ ص. جدول

شابک 978-600-5413-79-3 وضعیت فهرست نویسی: فیا

عنوان اصلی: What teachers need to know about students with disabilities, 2009.

یادداشت: واژه‌نامه- کتابنامه: ص. [۱۹۷] - ۲۱۹: همچنین به صورت زیرنویس.

موضوع: شاگردان معلول -- آموزش و پرورش -- معلمان کودکان معلول --

آموزش موضوع: خواندن -- اختلالات موضوع: آموختن -- اختلالات شناسه

افزوده: همتی علمدارلو، قربان، ۱۳۵۷- مترجم شناسه افزوده: شجاعی، ستاره،

۱۳۵۷ مترجم شناسه افزوده: علیزاده، حمید، ۱۳۴۶-، ویراستار

رده بندی کنگ: ۸۴۱/۴۰۸۱۵۰۸۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۳۷۱.۹۱ شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۸۴۸۱۶

آموزش و پرورش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه

بدیدآور: پیتر وستوود ویراستار: دکتر حمید علیزاده

صفحه‌آرا: منیر حسینی

ترجمه: دکتر قربان همتی علمدارلو- ستاره شجاعی

چاپ اول ۱۳۹۱ نیراز: ۱۰۰۰ جلد

چاپخانه و صحافی: کسری

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۴۱۳-۷۹-۳

تهران- خیابان انقلاب- خیابان ۱۲ فروردین- خیابان شهید وحید نظری- پلاک ۹۹

تلفن: ۶- ۶۶۹۶۷۳۵۵ / نمابر: ۶۶۴۸۰۸۸۲ / همراه: ۰۹۱۲۱۰۸۳۷۳۱

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

قیمت ۷۵۰۰ تومان

«فهرست مطالب»

۱۵	پیش گفتار مؤلف
۱۹	پیش گفتار مترجمان
۲۱	فصل اول: کم توانی ذهنی
۲۱	مباحث اصلی
۲۲	ویژگی های عمومی دانش آموزان کم توان ذهنی
۲۴	تشخیص کم توانی ذهنی
۲۴	علل کم توانی ذهنی
۲۷	میزان کم توانی ذهنی
۲۸	کم توانی ذهنی خفیف
۲۹	کم توانی ذهنی متوسط
۳۰	کم توانی ذهنی شدید تا عمیق
۳۱	ویژگی های یادگیری افراد کم توان ذهنی
۳۲	توجه و پردازش اطلاعات
۳۴	حافظه
۳۴	تفکر، استدلال و رشد مفاهیم
۳۸	تعمیم دمی و انتقال یادگیری

انگیزش.....	۳۹
خودمدیریتی.....	۴۰
بهبود رشد اجتماعی.....	۴۱
اصول کلی برای آموزش دانش آموزان کم توان ذهنی.....	۴۳
یادگیری مبتنی بر واقعیت.....	۴۴
تکالیف یادگیری رتبه بندی شده و متوالی.....	۴۵
تدریس مستقیم.....	۴۶
راهبرد آموزی.....	۴۶
رویکردها در کودکی اولیه.....	۴۷
مسائل دوره نوجوانی.....	۴۷
آموزش رفتارهای خودمراقبتی.....	۴۷
آمادگی برای کار.....	۴۸
نشانی هایی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد کم توانی ذهنی.....	۵۰
منابع دیگر.....	۵۰
نشانی هایی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد رفتارهای خودمراقبتی.....	۵۱
منابع دیگر.....	۵۱
فصل دوم: نشانگان های ویژه.....	۵۳
مباحث اصلی.....	۵۳
نشانگان داون.....	۵۴
نشانگان ایکس شکسته.....	۵۷
نشانگان برادر- ویلی.....	۵۹
اختلال طیف الکل جنینی.....	۶۱
نشانگان ترنر.....	۶۲

نشانگان ویلیامز ۶۳

نشانی‌هایی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد اختلال‌ها و نشانگان‌های ویژه ۶۴

فصل سوم: اختلال‌های رشدی فراگیر ۶۵

مباحث اصلی ۶۵

درخودماندگی ۶۷

آموزش و درمان کودکان درخودمانده ۶۹

استفاده از سایر روش‌های ارتباطی ۷۳

روش‌ها و مداخله‌های ویژه ۷۴

رویکرد تحولی مبتنی بر ارتباط انفرادی/فلورتایم ۷۴

مداخله رشد ارتباط ۷۵

رویکرد درمان و آموزش کودکان درخودمانده و معلول ارتباطی (تیچ) ۷۶

الگوی تنظیم و تبادل اجتماعی، ارتباطی و هیجانی ۷۶

سان-رایز ۷۷

برنامه لوواس ۷۸

روش میلر ۷۸

مداخله رفتار کلامی ۷۹

آموزش پاسخ مؤثر ۷۹

بازی و بازی درمانی ۸۰

موسیقی درمانی ۸۱

درمان یکپارچگی حسی ۸۱

داستان‌های اجتماعی ۸۲

نشانگان اسپرگر ۸۳

آموزش دانش‌آموزان با نشانگان اسپرگر ۸۵

۸۷	 نشانگان رت
۸۸	 اختلال از هم پاشیدگی کودکی
۸۹	 نشانی‌هایی برای اطلاعات بیشتر در مورد اختلال‌های رشدی فراگیر
۸۹	 نشانی‌هایی برای اطلاعات بیشتر در مورد روش‌های درمانی و آموزشی در خودماندگی
۹۱	 فصل چهارم: نافرانی‌های جسمی و آسیب‌های مرتبط با آن
۹۱	 مباحث اصلی
۹۳	 فلج مغزی
۹۳	 فلج مغزی اسپاستیک
۹۴	 فلج مغزی آتونید (آتور)
۹۴	 فلج مغزی آناکسیک
۹۴	 فلج مغزی ترکیبی
۹۶	 رویکردها و درمان‌های فلج مغزی
۹۶	 فیزیوتراپی
۹۷	 کاردرمانی
۹۷	 جراحی
۹۸	 فناوری کمکی
۹۸	 خدمات مشاوره
۹۹	 درمان رشد عصبی
۱۰۰	 آموزش رسانایی
۱۰۱	 روش کوژیلاوکی
۱۰۴	 صرع
۱۰۷	 شکاف ستون فقرات
۱۰۹	 هیدروسفالی

۱۱۰	تحلیل عضلانی
۱۱۱	مولتیپل اسکلروز
۱۱۲	آسیب مغزی ناشی از ضربه
۱۱۵	سایر اختلال‌ها
۱۱۵	آسم
۱۱۵	فیروز کیستی
۱۱۶	دیابت نوع یک
۱۱۷	نشانگان خستگی مزمن
۱۱۷	آلرژی‌ها
۱۱۹	نشانی‌هایی برای اطلاعات بیشتر در مورد دانش‌آموزان با ناتوانی‌های جسمی

فصل پنجم: آسیب‌های حسی، شنوایی و بینایی ۱۲۱

۱۲۱	مباحث اصلی
۱۲۱	دانش‌آموزان با آسیب شنوایی
۱۲۴	انواع نارسایی شنوایی
۱۲۴	نارسایی شنوایی انتقالی
۱۲۵	نارسایی شنوایی حسی - عصبی
۱۲۵	روش‌های ارتباط
۱۲۶	زبان اشاره
۱۲۶	روش شفاهی - شنیداری
۱۲۷	روش ارتباط کلی
۱۲۷	فناوری کمکی برای آسیب شنوایی
۱۲۹	آموزش دانش‌آموزان با آسیب شنوایی
۱۳۴	دانش‌آموزان با آسیب بینایی

۱۳۵	سنجش بینایی
۱۳۶	شیوع و تأثیر آسیب بینایی
۱۳۸	رشد اولیه کودکان نابینا
۱۳۹	انواع آسیب بینایی
۱۴۰	آب سیاه
۱۴۰	آب مرارید
۱۴۰	پلاسیدگی شبکیه چشم
۱۴۰	از بین رفتن لکه زرد
۱۴۱	آسیب شبکیه نوزادان زودرس
۱۴۱	نیازهای اصلی دانش‌آموزان با آسیب بینایی
۱۴۱	تحرک
۱۴۳	جهت‌یابی
۱۴۳	بریل
۱۴۴	فناوری کمکی برای آسیب بینایی
۱۴۶	آموزش دانش‌آموزان با آسیب بینایی
۱۴۷	کودکان نابینا- ناشنوا
۱۵۰	نشانی‌هایی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد آسیب‌های شنوایی و بینایی
۱۵۱	فصل ششم: اختلال‌های زبان و یادگیری
۱۵۱	مباحث اصلی
۱۵۱	اختلال‌های گفتار و زبان
۱۵۶	اختلال پردازش شنیداری مرکزی
۱۵۷	نارسایی یادگیری ویژه
۱۶۱	نارسایی‌های یادگیری غیرکلامی

نشانی‌هایی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد اختلال‌های یادگیری و زبان ۱۶۴

فصل هفتم: مشکلات هیجانی و رفتاری ۱۶۵

مباحث اصلی ۱۶۵

مشکلات تعریف اختلال‌های هیجانی و رفتاری ۱۶۶

علل مشکلات هیجانی و رفتاری ۱۶۸

زمینه خانوادگی ۱۶۹

عوامل مدرسه ۱۷۰

فشار گروه همسالان ۱۷۰

نشانه‌های مشکلات هیجانی و رفتاری ۱۷۱

مشکلات رفتاری برونی سازی ۱۷۳

پرخاشگری ۱۷۴

اختلال سلوک ۱۷۷

اختلال نافرمانی مقابله ای ۱۷۹

اختلال شخصیت ضد اجتماعی (به عنوان اختلال شخصیت جامعه ستیز نیز شناخته می‌شود) ۱۷۹

روش‌های کاهش رفتار پرخاشگرانه، اختلال گروانه و ضد اجتماعی ۱۸۰

مشکلات هیجانی درونی سازی ۱۸۲

اضطراب ۱۸۳

هراس ۱۸۵

کمریوی شدید، گوشه گیری و انزوای اجتماعی ۱۸۶

افسردگی ۱۸۸

اختلال نارسایی توجه بیش فعالی ۱۹۰

نشانیگان تورث ۱۹۴

مداخله‌ها ۱۹۵

نشانی‌هایی برای کسب اطلاعات بیشتر در مورد مشکلات هیجانی و رفتاری ۱۹۶

منابع ۱۹۷

واژه نامه ۲۲۱

www.ketab.ir

پیش‌گفتار مؤلف

ظهور جنبش^۱ آموزش فراگیر باعث شد که مدارس تلفیقی^۲ و معلمان تلفیقی نسبت به قبل، در انطباق‌سازی دانش‌آموزان با ناتوانی‌ها بیشتر درگیر شوند. به همین دلیل همه معلمان تلفیقی باید اطلاعات کامل و جامعی از ماهیت ناتوانی‌ها و اثرات بالقوه‌شان بر یادگیری و رشد دانش‌آموزان به دست آورند. به ویژه، معلمان باید از روش‌هایی که اثربخشی و مفید بودن آنها در برآوردن نیازهای آموزشی این دانش‌آموزان مورد تأیید قرار گرفته است، آگاه باشند. هدف این کتاب فراهم‌سازی این اطلاعات ضروری برای معلمان، به زبانی ساده و قابل فهم است.

مطالب زیادی در این کتاب وجود دارد که برای معلمان و متخصصانی که در مدارس و مراکز ویژه کار می‌کنند، بسیار مفید است. با وجود اینکه سازمان‌های حامی فراگیر سازی کامل از قبیل مرکز مطالعات آموزش فراگیر^۳ و اتحادیه آموزش فراگیر^۴، از این دیدگاه که هرکودکی «صرف‌نظر از توانایی یا ناتوانی‌اش» حق دارد که در مدرسه تلفیقی محله خود آموزش ببیند، حمایت می‌کنند، اما واقعیت این است که این

-
- 1.Movement
 - 2.Inclusive Education
 - 3.Mainstream
 - 4.Center for studies in inclusive Education
 - 5.Alliance for Inclusive Education

امر نه امکان پذیر و نه مطلوب است. با مطالعه این کتاب خواهید دید که وسعت و ساختار آموزش و مدیریت مورد نیاز بعضی از دانش آموزان با مشکلات رفتاری و شناختی^۱ شدید با روش های آموزشی رایج دانش آموزان عادی بسیار متفاوت است و فراهم سازی آموزش های ویژه برای این افراد در درون بافت کلاس دارای دانش آموزان عادی قطعاً غیر سودمند است. برای بعضی از دانش آموزان با ناتوانی های شدید^۲ آموزش در مدرسه ویژه^۳ بهتر فراهم می شود و در واقع برای آنان مدرسه ویژه، محیط یادگیری با کمترین محدودیت^۴ است. آموزش فراگیر برای بسیاری از دانش آموزان با ناتوانی خفیف تر بسیار مفید است اما همان طور که رانسویک کل^۵ (۲۰۰۸، صفحه ۱۷۳) بیان می کند: «تداوم جریان آموزش فراگیر شکننده است». واقعیت این است که پس از گذشت یک دهه از سیاست آموزش فراگیر تعداد دانش آموزان مدارس ویژه (برای مثال دانش آموزان کم توان ذهنی)^۶ نسبتاً ثابت باقی مانده اند (نورویچ^۷، ۲۰۰۸). در واقع، این مسأله نشانه شکست جنبش آموزش فراگیر نیست، اما نشانه این است که محیط های ویژه بهتر می توانند نیازهای واقعی این افراد را برآورده سازند و پیگیری سیاست فراگیر سازی کامل^۸ صرفاً به دلایل آرمان گرایی مطلقاً به سود دانش آموزان با ناتوانی شدید نیست. همان گونه که تاپینگ و مالونی^۹ (۲۰۰۵) مشاهده کرده اند، فراهم سازی فرصت های برابر برای همه دانش آموزان به معنی رفتار برابر با همه افراد نیست. زیرا این امر به راحتی تفاوت ها را تقویت می کند. افزون بر این، اندیشه عدالت اجتماعی^{۱۰} و

-
1. Cognitive and Behavioral Difficulties
 2. Students with severe Disabilities
 3. Least Restrictive learning Environment
 4. Special School
 5. Runswick-cole
 6. Intellectually Disabled
 7. Norwich
 8. Full Inclusion
 9. Topping & Maloney
 10. Social Justice

برابری فرصت^۱ ایجاد می‌کند که با دانش‌آموزان گوناگون به شیوه گوناگون رفتار شود تا آنها فرصت‌های برابر برای افزایش توانایی‌های بالقوه خود داشته باشند. دانش‌آموزان با ناتوانی‌های شدید از مواردی هستند که این شیوه برای آنها مناسب است.

این کتاب قصد ندارد که فهرست کاملی از ناتوانی‌ها و اختلال‌ها را ارائه دهد. همچنین نمی‌خواهد تشخیص‌های پزشکی جامعی را فراهم کند. در واقع این کتاب برای معلمان تهیه شده است و هدف آن مرور اجمالی ناتوانی‌هایی است که معلمان با احتمال بیشتری در کلاس درس با آنها مواجه می‌شوند. همچنین اطلاعات مختصر و مفیدی در مورد تأثیر ناتوانی‌ها بر رشد و یادگیری این دانش‌آموزان فراهم شده است. افزون بر این، در این کتاب معلمان از پیشرفت‌های مستمر در زمینه مداخله و درمان پزشکی آگاه می‌شوند. خواننده‌هایی که نیاز به اطلاعات بیشتری دارند می‌توانند به نشانی سایت‌های آخر هر فصل و فهرست منابع استفاده شده در این کتاب مراجعه کنند.

پیش گفتار مترجمان

پیتر وستوود نویسنده کتاب آموزش و پرورش دانش‌آموزان با نیازهای ویژه، استاد دانشگاه فلیندر (Flinders University in South Australia) استرالیا است و بیش از پنجاه سال از عمر خود را به تحقیق و تدریس در زمینه دانش‌آموزان با نیازهای ویژه در مدارس و دانشگاه‌های استرالیا و چین سپری کرده است. تألیف کتاب‌های متعدد در زمینه دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مبتنی بر جدیدترین یافته‌های پژوهشی و تجارب آموزشی، از وی چهره‌ای جهانی ساخته است. کتاب حاضر با هدف فراهم‌سازی اطلاعات مورد نیاز معلمان در مورد دانش‌آموزان با نیازهای ویژه مبتنی بر جدیدترین یافته‌های پژوهشی نوشته شده است. در این کتاب انواع نیازهای ویژه آموزشی، تأثیر این نیازها بر رشد و یادگیری دانش‌آموزان و راهبردهای درمانی و آموزشی، متناسب با نیاز هر گروه از دانش‌آموزان با نیازهای ویژه به طور مختصر و مفید ارائه شده است. مطالعه کتاب حاضر را به ویژه به متخصصان دانشجویان، معلمان و والدین دانش‌آموزان با نیازهای ویژه پیشنهاد می‌کنیم و انتظار داریم خوانندگان با ارایه دیدگاه‌ها و پیشنهادهای خود ما را در رفع کاستی‌ها یاری دهند.

در پایان از استاد فرهیخته جناب آقای دکتر حمید علیزاده (دانشیار دانشگاه علامه طباطبائی) که با وجود مشغله‌های گوناگون زحمت ویراستاری کتاب را پذیرفتند، سپاسگزاری می‌کنیم.

همچنین از جناب آقای سید علی محمد میرحسینی مدیر محترم موسسه انتشارات آوای نور و همکارانشان به خاطر همکاری‌های صمیمانه و فراهم آوردن امکان چاپ این کتاب تشکر می‌کنیم و از خداوند متعال آرزومندیم که همواره در اره نشر آثار علمی و فرهنگی موفق و مؤید باشند.

دکتر قربان همتی علمدارلو (استادیار دانشگاه شیراز)
ستاره شجاعی

www.ketab.ir